

6. Kubiak M., Krzyżniak T., *Bibliotekarz jako nieocenione (i niedocenione) źródło informacji. W: Bibliotekarz, uniwersalność i innowacyjność profesji. Praca zbior. pod red. K. Domańskiej [i in.]. Bydgoszcz 2009, s. 89–97.*
7. Waniczek B., UKC, czyli Uniwersalna Klasyfikacja Czytelników. «Bibliotekarz» 2008, nr 12, s. 11–13.
8. Shuler S., Morgan N., *Emotional labor in the academic library: when being friendly feels like work. «The Reference Librarian» 2013, nr 2, s. 118–133.*
9. Badošek R., *Typologie specifických čtenářů v knihovnách. «Čtenář» 2010, nr 2, s. 66–72.*
10. Borowski H., *Co się zmieniło w bibliotekach? Program Rozwoju Bibliotek w danych Głównego Urzędu Statystycznego. Lipiec 2014. [Dostępny online]. Dostęp http://www.biblioteki.org/repository/PLIKI/Raport_GUS_2014/2014_09_22_Co_sie_zmienilo_w_bibliotekach_raport.pdf [odczyt 12.07.2015].*

УДК 011:004+378.4

Онисько Г. Я., Дубик С. О.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОНЛАЙН БІБЛІОГРАФІЯ НАУКОВЦІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ

У статті розглядається автоматизоване формування та онлайн висвітлення персональних бібліографій науковців університету.

Ключові слова: відкрите програмне забезпечення, персональна бібліографія.

Onysko G., Dubyk S.

ONLINE BIBLIOGRAPHY OF SCIENTISTS FROM TERNOPIL IVAN PULUJ NATIONAL TECHNICAL UNIVERSITY

The article lays out the method of automated formation and online publication personal bibliographies of university scientists.

Keywords: open source software, personal bibliography.

В останнє десятиріччя вищі заклади освіти та їхні наукові бібліотеки все більшу увагу звертають на принципи вільного доступу до інформації у вигляді відкритого навчання та відкритого доступу [1] до наукових публікацій з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Принципи відкритого доступу добре узгоджуються з принципами відкритого програмного забезпечення (ПЗ) [2], яке також широко використовується в освітньому процесі у цілому світі. Успішно підтримувати власне або комерційне програмне забезпечення можуть лише його розробники, натомість відкрите ПЗ завдяки доступним джерельним кодам та документації можна підтримувати і силами технічного персоналу організації. Також відкрите ПЗ дає простір для адаптації під власні потреби та легко інтегрується з іншими програмними продуктами.

Одним із завдань наукової бібліотеки університету є створення бібліографії науковців навчального закладу. Бібліографія допомагає систематизувати розпорошені праці з різних видань і баз даних (БД), надає точні посилання на джерела та загалом сприяє комунікації дослідників. Окрім

різноманітних тематичних бібліографічних випусків в науково-освітніх установах бібліотекарі завжди допомагають складати авторам бібліографію їхніх праць. Складання бібліографії вимагає багато людських ресурсів та часу (переважно цим займаються лише у великих бібліотеках), у зв'язку з чим оновлення інформації зазвичай відбувається раз на декілька років.

Згадані переваги відкритого доступу та потреба оперативного оцінювання науково-освітньої діяльності авторів призвело до створення у бібліотеці Тернопільського національного технічного університету (ТНТУ) автоматизованої системи формування персональної бібліографії. Для автоматизованого ведення та висвітлення бібліографій науковців університету використовуються дані з автоматизованої бібліотечної системи ILS Koha, інституційного репозитарію ELARTU [3] та бібліографічного ресурсу Scopus [4].

Автоматизація процесу збору інформації дозволила відслідковувати публікації вчених майже в реальному часі по мірі їх появи в джерелах бібліографії. Це вдалося вирішити завдяки відкритому коду та продуманій структурі ILS Koha, яка легко надається до інтеграції у інші інформаційні середовища та створення різноманітних застосувань на її основі.

Останніми роками інформація про публікації стала широкодоступною у мережі Інтернет. Усі публікації у періодичних виданнях установи звичайно зберігаються у бібліотеці організації. Бібліотека також переважно передплачує більшість популярних журналів, у яких публікувався автор. Електронний каталог стає основним джерелом бібліографічних відомостей. Щодо зарубіжних періодичних видань, то більшість фахових журналів представлено у бібліографічній БД Scopus [4]. Популярність відкритого доступу та заохочення до самоархівзації [1] призвело до того, що більшість науково-освітніх установ мають свій чи кооперативний репозитарій відкритого доступу. Ці три джерела охоплюють майже повністю усю бібліографію науковців установи. Також автор може надсилати бібліографічні файли з даними про публікації у форматі BibTeX [5] (рис. 1).

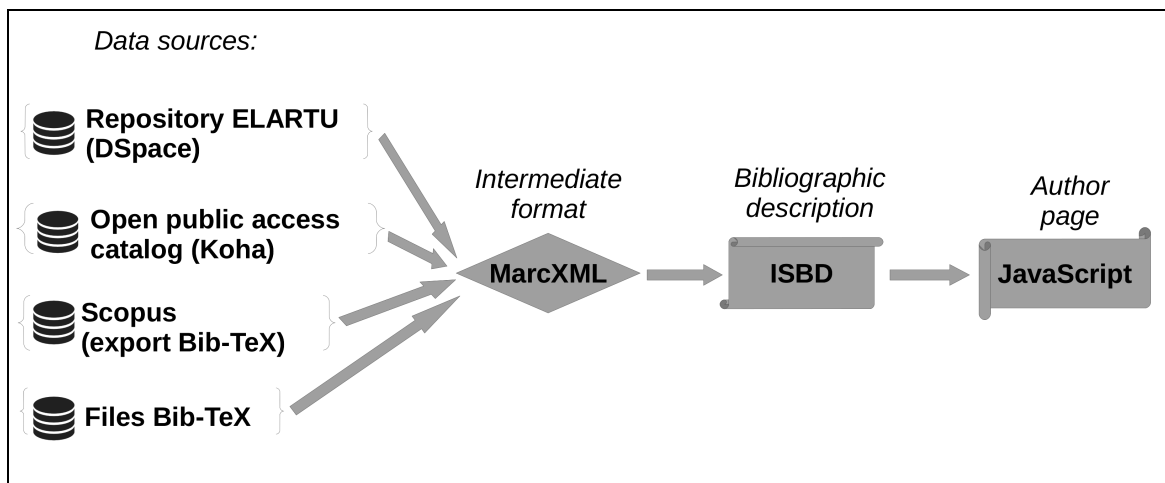

Рис. 1. Схема утворення бібліографії авторів

Завдяки автоматизації збору даних бібліографія для кожного автора оновлюється щоденно. Он-лайн бібліографія авторів доступна на сайті науково-технічної бібліотеки ТНТУ у розділі «Науковці ТНТУ» (<http://library.tntu.edu.ua/personaliji/a/statystyka-publikacij-za-avtoramy/>).

Зведені статистичні показники можна сортувати за:

- автором (абетковий порядок);
- регаліями (науковий ступінь, вчене звання, посада);
- кількістю документів у Scopus;
- кількістю цитувань у Scopus;
- індексом Гірша у Scopus;
- кількістю документів у ELARTU;
- кількістю документів у електронному каталозі бібліотеки.

Також на сайті доступні окремі статистичні таблиці – дані із Scopus [4], дані про відкриті публікації з інституційного репозитарію ELARTU [3] та інформація з електронного каталогу НТБ ТНТУ. Також є можливість перегляду бібліографічних даних конкретного автора (рис. 2).

Науковці ТНТУ
 Статистика публікацій за авторами
 Профілі авторів
 А
 Б
 В
 Г
 Д
 Е
 Ж
 З
 І
 К
 Л
 М
 Н
 О
 П
 Р

Скоренький Юрій Любомирович

Дані із Scopus: (станом на 17 вересня 2015)

Автор: Skorenkyi, Yu (iд. 6507755672 *)	Публікації: 17	Цитування: 28	Роки: 2000 - 2012
Місце праці: Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Department of Physics, Ternopil, Ukraine	h-індекс: 3	Посилання: 320 Специалізація: 6	Тематика:

Дані з інституційного репозитарію ТНТУ ELARTU: (станом на 17 вересня 2015)
 У відкритому доступі опубліковано праць: 56 (за автором: Скоренький Юрій Любомирович)

Дані з ЕК бібліотеки ТНТУ: (станом на 16 вересня 2015)
 У електронному каталозі зареєстровано праць: 51 (за автором: Скоренький Ю.Л.)

Бібліографія (за даними Scopus, ELARTU, ЕК НТБ):

- Скоренький Ю.Л. Магнітні властивості матеріалу з сильною внутрішньоатомною взаємодією / Скоренький Ю.Л. — с.121-126
- Дідух Л.Д. Кореляційні ефекти у вузьких енергетичних зонах. I. Енергетичний спектр модифікованої форми полярної моделі / Дідух Л.Д., Скоренький Ю.Л., Крамар О.І., Довгоп'ятий Ю. — с.175-183
- Дідух Л.Д. Кореляційні ефекти у вузьких енергетичних зонах. II. Магнітні та немагнітні типи електронного впорядкування / Дідух Л.Д., Скоренький Ю.Л., Крамар О.І., Довгоп'ятий Ю. — с.205-214
- Крамар О.І. Вплив магнітного поля на транспортні характеристики матеріалів з двократним орбітальним виродженням / Крамар О.І., Скоренький Ю.Л., Довгоп'ятий Ю. — с.220-229

Рис. 2. Перегляд бібліографічних даних конкретного автора

Реалізації такого проекту суттєво сприяло використання у ТНТУ відкритого програмного забезпечення [2], зокрема Koha як платформа для ILS та DSpace для інституційного репозитарію. Ці дві платформи дозволяють отримувати бібліографічні дані у машиночитаній формі. Лише зі Scopus дані експортуються вручну у форматі BibTeX [5]. Зібрані дані зберігаються у проміжному уніфікованому форматі MarcXML [6] (xml-представлення UNIMARC), з якого формується зведений та відсортований за часом перелік публікацій автора. Цей перелік зберігається у форматі сценарію JavaScript, що дозволяє легко вбудовувати (рис. 3) персональну бібліографію як у сторінки веб-сайтів бібліотек та установ так і у персональні сторінки авторів (рис. 4).

```
<script
  type="text/javascript"
  src="http://elartu.tntu.edu.ua:8080/bibliography/data/
  Nazarevych_Oleg_Bogdanovych/Nazarevych_Oleg_Bogdanovych.js">
</script>
```

Рис. 3. Приклад підключення бібліографії з коду JavaScript

Бібліографія (за даними Scopus, ELARTU, ЕК НТБ):

- Методичний посібник для виконання курсової роботи з курсу "Ріжучий інструмент та інструментальне забезпечення автоматизованого виробництва": Розрахунок і проектування черв'ячно-шліцевої фрези для виготовлення шліцевого валка з прямокутними шліцями з використанням ЕОМ / Назаревич Б.І., Назаревич О.Б. — Тернопіль: ТДТУ, 1998 — 88 с.
- Патент 37341 UA, МПК F16G 13/00. Привідний відкрітошарнірний ланцюг [Текст] / Назаревич Олег Богданович, Кривий Петро Дмитрович, Назаревич Богдан Іванович (Україна) - опубл. 15.05.2001.
- Патент 37341 UA, МПК F16G 13/00. Привідний відкрітошарнірний ланцюг [Текст] / Кривий Петро Дмитрович, Назаревич Богдан Іванович, Назаревич Олег Богданович (Україна) - опубл. 17.02.2003.
- Розрахунок і проектування фасонник різців з використанням ЕОМ: Методичний посібник для виконання курсової роботи з курсу "Ріжальний інструмент та інструментальне забезпечення автоматизованого виробництва" / Назаревич Б.І., Кривий П.Д., Назаревич О.Б. — Тернопіль: ТДТУ, 2004 — 70 с.
- Методичні вказівки до виконання практичних робіт з курсу "Адміністрування та моніторинг КМС" для студ. спец. 7.080401 "Інформаційні управляючі системи та технології": за проф. спрямуванням 60804 "Комп'ютерні науки" у six форм навчання / Укладачі Шлімчук Г.В., Назаревич О.Б., Олійник М.З. — Тернопіль: ТДТУ, 2008 — 120 с.

Рис. 4. Витяг з бібліографії одного з авторів

Автоматизована бібліографія наразі не претендує на абсолютну точність та повноту. Зокрема в інституційних репозитаріях у деяких матеріалів часто відсутні метадані, необхідні для складання повного біопису. Це позбавляє можливості як послатися на матеріал так і виявити його походження. При автоматизованому зборі можуть з'являтися і дублети бібліографічних записів, особливо при описі одного матеріалу у різних БД та різними мовами. У повноті бібліографії зацікавлений і сам автор. Доповнити бібліографію автор може, зокрема також і за рахунок розміщення своїх праць у відкритому доступі в інституційному репозитарії або ж поповнивши бібліотечні фонди.

Можливості автоматизованої онлайн бібліографії в ТНТУ ще не повністю розкриті. У планах додати інші БД (зокрема Google Академія) та вдосконалити виявлення дублетів. Додатковим джерелом виявлення бібліографічної інформації можуть слугувати списки літератури.

Загалом, можливості створення автоматизованої онлайн бібліографії (як персональної так і тематичної) будуть лише зростати. Це пов'язано як з активним розвитком електронних бібліотек та репозитаріїв, так і з всебічною підтримкою відкритого доступу до інформації [1]. З боку надавачів інформації важливо дотримуватися стандартів та використовувати дружні до «відкритого доступу» рішення.

Підвищення оперативності складання бібліографій є важливою в плані оцінки вкладу вчених у розвиток науки, проведення кадрової політики та вагомим фактором у системі управління якістю роботи навчального закладу.

Список використаних джерел

1. *Відкритий доступ [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Відкритий_доступ (дата звернення 08.09.2015). – Назва з екрану.*
2. *Відкрите програмне забезпечення [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Відкрите_програмне_забезпечення (дата звернення 08.09.2015). – Назва з екрану.*
3. *ELARTU – Інституційний репозитарій Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/> (дата звернення 08.09.2015). – Назва з екрану.*
4. *Scopus [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.scopus.com/> (дата звернення 08.09.2015). – Назва з екрану.*
5. *BibTeX [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/BibTeX> (дата звернення 08.09.2015). – Назва з екрану.*
6. *MARC standards [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: http://en.wikipedia.org/wiki/MARC_standards#MARCXML (дата звернення 08.09.2015). – Назва з екрану.*